

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора педагогічних наук Даниленко Лідії Іванівни на дисертацію Загороднього Сергія Петровича на тему “Розвиток у керівників загальноосвітніх навчальних закладів інноваційної компетентності у системі післядипломної освіти”, подану до захисту у спеціалізовану вчену раду Д 05.053.01 Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Ступінь актуальності обраної теми дослідження. У зв’язку з інноваційним розвитком усіх сфер діяльності в Україні, прийняттям Закону України «Про вищу освіту» та Національної рамки кваліфікацій, важливого значення набувають нові професійні компетентності, якими мають володіти фахівці в галузі управління соціальними системами, зокрема загальноосвітніми навчальними закладами (далі – ЗНЗ). Це - здатність розв’язувати складні задачі і проблеми у сфері управління та адміністрування або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Інноваційна компетентність – це здатність розробляти і впроваджувати інноваційні проекти на різних рівнях публічного управління та адміністрування. Нею мають оволодіти всі фахівці вищої освіти другого (магістерського) рівня кваліфікації.

Тому для фахової підготовки керівників ЗНЗ ця проблема є актуальною. Її актуальність підтверджується також зв’язком цього дослідження з науково-дослідною роботою Центрального інституту післядипломної педагогічної освіти (ЦППО) НАПН України «Підготовка керівників школи в закладі післядипломної педагогічної освіти» (реєстраційний номер 0119U004225).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Сформульовані у дисертації наукові положення, висновки та рекомендації є обґрунтованими, базуються на узагальненні достатньої кількості наукової літератури. Обґрунтованість і

достовірність результатів дисертації також підтверджена в процесі їх апробації на різноманітних науково-комунікативних заходах. Обґрунтованість одержаних результатів забезпечується шляхом комплексного використання в дисертаційній роботі теоретичних, емпіричних та статистичних методів наукових досліджень. Обрані методи дослідження, на наш погляд, відповідають визначеним меті та завданням.

Так, шляхом застосування методу теоретичного аналізу наукової літератури автором визначено сутність поняття «інноваційна компетентність» (С. 35 - 37), на основі якого запропоновано авторське (С.37), здійснено аналіз структури інноваційної компетентності (С. 38 – 41) , на основі якого розроблена й обґрунтована власна структура (С. 44 – 48), яка включає аксіологічно-мотиваційний, теоретико-змістовий, процесуально-діяльнісний, дослідницько-рефлексивний компоненти.

На основі емпіричного і статистичного методів наукового дослідження та методу експертних оцінок автором розроблена методика визначення рівня сформованості у керівників ЗНЗ інноваційної компетентності та проведено констатувальний (підрозділ 1.2) і формувальний етапи педагогічного експерименту (підрозділ 3.2), на основі яких зроблено висновки про недостатність розкриття основ педагогічної інноватики та менеджменту освітніх інновацій у змісті підвищення кваліфікації керівників ЗНЗ, недостатній рівень сформованості в них і їхніх викладачів у закладах післядипломної педагогічної освіти інноваційної компетентності.

Автором визначено, що більше третини керівників ЗНЗ характерний репродуктивний рівень інноваційної компетентності; для половини - пошуковий. Творчий рівень розвитку інноваційної компетентності керівників ЗНЗ мають близько 16 % респондентів.

У цілому в ході дослідження визначена позитивна динаміка рівнів розвитку інноваційної компетентності керівників ЗНЗ за різними критеріями на початку та наприкінці експерименту.

Такі результати безсумнівно справедливо привели автора до розробки моделі розвитку інноваційної компетентності керівників ЗНЗ у системі

післядипломної освіти, яку подану схематично на рисунку 3.1. і яка включає цільовий, методологічний, операційно-діяльнісний та оцінно-результативний блоки.

Запропонована автором модель сприяє комплексній підготовці керівників до розроблення, освоєння та впровадження інновацій у діяльність ЗНЗ. Особливо цінною в ній, на наш погляд, є елемент обов'язкового розроблення інновацій у міжкурсовому періоді у форматі педагогічної підтримки.

Вважаю розроблену автором модель достатньо логічною, зрозумілою, такою, що може бути повторена для інших видів підготовки фахівців.

Відмічаю, що у ході дисертаційного дослідження автором підтверджено його гіпотезу, досягнуто мету, яка полягає у визначенні, теоретичному обґрунтуванні й експериментальній перевірці ефективності педагогічних умов і моделі розвитку інноваційної компетентності керівників ЗНЗ у системі післядипломної освіти, виконано всі завдання дослідження, що відповідають зазначеній меті. А саме: з'ясовано сутність і структуру інноваційної компетентності керівника ЗНЗ, визначено її критерії, показники та рівні розвитку; обґрунтовано й експериментально перевірено педагогічні умови розвитку інноваційної компетентності керівників ЗНЗ у системі післядипломної освіти та розроблено відповідну педагогічну модель для системи післядипломної освіти.

Досить ґрунтовно, на наш погляд, у своєму дослідженні автор розкриває такі педагогічні умови розвитку інноваційної компетентності керівників ЗНЗ у системі післядипломної освіти, як забезпечення умов для педагогічного супроводу у навчанні, організація модульного навчання та залучення компетентних викладачів з інноваційного освітнього менеджменту.

Розкрито переваги кожної із зазначених педагогічних умов (підрозділ 2.2). Особлива увага приділена готовності викладачів закладів післядипломної освіти до інноваційної діяльності як однієї з умов розвитку інноваційної компетентності керівників ЗНЗ (підрозділ 2.3). Адже, як справедливо стверджує автор, «сучасні заклади післядипломної підготовки потребують викладачів, відкритих до інновацій, креативних, здатних до постійного професійного саморозвитку і самовизначення в ситуаціях постійних змін, які розуміють своє

професійне призначення і сприймають педагогічну діяльність як важливий пріоритет, виявляють готовність до постійного перенавчання і підвищення професійної компетентності» (С. 104).

Достовірність та наукова новизна одержаних результатів

Представлені дисертантом наукові висновки та пропозиції є достовірними та обґрунтованими. Отримані результати забезпечуються використанням широкого спектру методів наукового пізнання, зокрема: завдяки теоретичним методам дослідження визначено такі критерії інноваційної компетентності керівників ЗНЗ як мотиваційний, когнітивний, конативний, рефлексивний та розроблено показники для кожного з них, які розкриті на сторінках дисертації 49 – 51; завдяки статистичним методам дослідження – запропоновано математичну формулу для розрахунку коефіцієнта сформованості інноваційної компетентності керівника ЗНЗ (С.53); завдяки емпіричним методам дослідження – було проведено педагогічний експеримент і визначено рівень сформованості інноваційної компетентності у керівників експериментальних ЗНЗ.

Дисертантом отримано низку нових наукових результатів, серед яких слід відмітити як найбільш важливі такі:

- *вперше визначено* педагогічні умови розвитку інноваційної компетентності керівників ЗНЗ у системі післядипломної освіти; *обґрунтовано* педагогічну модель розвитку інноваційної компетентності керівників ЗНЗ, яка містить цільовий, методологічний, операційно-діяльнісний і оцінно-результативний блоки;

- *уточнено* сутність, структурні компоненти, критерії, показники та рівні розвитку інноваційної компетентності керівників ЗНЗ;

- *дістали подальшого розвитку* форми і методи підготовки керівників ЗНЗ з розвитку їхньої інноваційної компетентності.

Повнота викладу основних положень дисертації в опублікованих працях. За темою дисертаційної роботи опубліковано 18 наукових і науково-методичних праць, серед яких: 2 колективні монографії; 2 навчально-методичні посібники; 9 статей, з них 2 статті – у закордонних періодичних виданнях, 5 статей – у фахових наукових виданнях України (всі одноосібні), 2 статті – у професійних виданнях; 5 тез доповідей – у збірниках матеріалів конференцій.

Опубліковані наукові праці повною мірою розкривають сутність і зміст ключових положень дисертації, в них висвітлено основні наукові положення дисертації, що становлять наукову новизну і винесені на захист.

Практичне значення роботи полягає в тому, що теоретичні положення дисертації були використані в діяльності ЗНЗ, інститутів післядипломної педагогічної освіти; при розробці навчальних курсів з підвищення кваліфікації керівників ЗНЗ та науково-методичних матеріалів до них; у навчальному процесі в КВНЗ «Вінницька академія неперервної освіти»; у навчально-методичній роботі при розробці й удосконаленні навчальних курсів, написанні підручників, навчальних посібників, курсів лекцій, навчально-методичних матеріалів, практичних рекомендацій щодо теорії, методології, методики вдосконалення підготовки керівників ЗНЗ до інноваційної діяльності та розвитку в них інноваційної компетентності.

Окремі положення, висновки, практичні рекомендації дисертації використано в педагогічному процесі ЦППО Університету менеджменту освіти НАПН України, комунальному закладі «Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського», у роботі Департаменту освіти комунальної установи «Міський методичний кабінет», управлінні освіти Чернігівської міської ради, Чернігівської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів №19.

Відмічаю, що особливе практичне значення набули, розроблені автором, методика розрахунку рівнів розвитку інноваційної компетентності керівників ЗНЗ за різними критеріями та спецкурс «Основи інноваційної компетентності керівника ЗНЗ» для інститутів післядипломної педагогічної освіти, в якому викладаються такі нові навчальні модулі, як «Педагогічна інноватика», «Інноваційні технології в управлінні, навчанні, вихованні», «Сучасні методики підготовки керівників ЗНЗ до інноваційної діяльності», «Професійно-особистісне самовизначення керівників ЗНЗ в умовах інноваційних змін в освіті», «Моніторингові дослідження інноваційної компетентності керівників ЗНЗ».

Оцінка змісту дисертації, її завершеності та відповідності

встановленим вимогам. Дисертація та автореферат оформлені відповідно до вимог Порядку присудження наукових ступенів затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 № 567. Зміст автореферату ідентичний основним положенням дисертації і не містить інформації, відсутньої в дисертації. Наведені в авторефераті наукові положення, висновки та рекомендації розкриті й аргументовані в тексті дисертації. Дисертаційна робота відповідає паспорту спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг дисертації – 211 сторінок, із них 165 сторінок – основний текст; 5 додатків на 20 сторінках; 16 таблиць і 18 рисунків на 26 сторінках. Список використаних джерел містить 272 найменування, із них 2 – іноземними мовами.

Зауваження та дискусійні положення щодо змісту дисертації.

Відзначаючи в цілому загальний високий рівень обґрунтованості теоретичних і методичних положень дисертаційної роботи, деякі питання є дискусійними та потребують уточнення:

1). У ході теоретичного аналізу автором з'ясовано, що інноваційна компетентність педагогічного працівника характеризується його авторською педагогічною системою (технологією, методикою тощо /С. 37-38/), а для керівника ЗНЗ вона визначена як «розроблення, освоєння та втілення інновацій у практику діяльності закладів освіти» /С. 37/. На наш погляд, доцільним було б уточнити різницю між цими поняттями та рівнем інноваційної компетентності різних фахівців освіти, зокрема педагогічних працівників, керівників ЗНЗ, науково-педагогічних працівників закладів післядипломної освіти.

2). Вважаю, що педагогічні умови розвитку інноваційної компетентності керівників ЗНЗ у системі післядипломної освіти, визначені автором, потребують більш чіткої конкретизації щодо вибору однієї із складових цієї системи – підвищення кваліфікації. Важливо було б обґрунтувати цей вибір та визначити спільні і відмінні педагогічні умови розвитку інноваційної

компетентності керівників ЗНЗ для магістратури, аспірантури, докторантури у порівнянні з підвищенням кваліфікації.

3). Автор достатньо приділив увагу педагогічному супроводу, як методу педагогічної підтримки, закономірностям, науковим підходам і принципам, технології модерації та тьюторства. Проте, на наш погляд, залишилась поза увагою автора технологія фасилітації, яка могла б також бути використана в усіх формах організації педагогічного супроводу з розвитку інноваційної компетентності керівників ЗНЗ, як під час курсової підготовки, так і у міжкурсовому періоді.

4). Досить сміливим науковим кроком вважаю визначення автором закономірностей розвитку інноваційної компетентності керівників ЗНЗ, серед яких - залежність від рівнів їхньої професійної підготовки, наявності чи відсутності досвіду інноваційної діяльності, рівень розвитку антропології. Цікавим при цьому є підхід автора щодо виокремлення наукових підходів і принципів, які сприяють реалізації цих закономірностей. Проте, вважаю, що ці закономірності є досить дискусійними і потребують додаткового обґрунтування за виключенням, можливо, другої закономірності – «досвід інноваційної професійно-педагогічної діяльності може бути засвоєний керівником тільки за умови його безпосередньої участі в процесі створення й упровадження нововведень», яка є загально визнаною, адже «досвід» і «практика» є невід'ємними складовими будь якого процесу.

Висновок про відповідність дисертації вимогам Порядку присудження наукових ступенів. З огляду на актуальність, новизну одержаних автором наукових результатів, їх обґрунтованість та достовірність, а також практичну цінність сформульованих положень і висновків вважаю, що дисертаційна робота Загороднього Сергія Петровича на тему “Розвиток у керівників загальноосвітніх навчальних закладів інноваційної компетентності у системі післядипломної освіти” є цілісним, самостійним, завершеним науковим дослідженням, у якому вирішено важливе наукове завдання, що полягає у визначенні, теоретичному обґрунтуванні й експериментальній перевірці ефективності педагогічних умов і моделі розвитку інноваційної компетентності

керівників загальноосвітніх навчальних закладів у системі післядипломної освіти, що в сукупності може слугувати основою для розвитку теорії і методики професійної освіти.

На підставі вищезазначеного можна зробити висновок, що дисертаційна робота Загороднього Сергія Петровича на тему “Розвиток у керівників загальноосвітніх навчальних закладів інноваційної компетентності у системі післядипломної освіти” відповідає вимогам пункту 11 “Порядку присудження наукових ступенів”, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 (із змінами внесеними згідно з Постановами КМУ № 656 від 19.08.2015, № 1159 від 30.12.2015, № 567 від 27.07.2016), а її автор заслуговує на присудження йому наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

професор кафедри
парламентаризму та політичного менеджменту
Національної академії державного
управління при Президентові України,
доктор педагогічних наук, професор

Л.І.Даниленко

ВІДГУК

офіційного опонента, кандидата педагогічних наук,
старшого викладача кафедри методики навчання іноземних мов

Зарічанської Наталії Володимирівни

на дисертаційне дослідження Загороднього Сергія Петровича

**«Розвиток у керівників загальноосвітніх навчальних закладів
інноваційної компетентності у системі післядипломної освіти»**

представлене на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Актуальність теми дисертаційної роботи

У сучасних складних соціально-економічних умовах особливо гостро постає питання якості освіти і професійного розвитку керівника загальноосвітнього навчального закладу (ЗНЗ) як менеджера в освіті. Зміни, які відбуваються в суспільстві впливають не лише на загальні перспективи розвитку галузі освіти, а й висувають принципово нові вимоги до управління всіх її структур, зокрема і до ЗНЗ. Саме від керівника ЗНЗ та його професійної компетентності, в тому числі, інноваційної, залежить конкурентоспроможність закладу на ринку освітніх послуг, що формується в державі, і забезпечення якості освіти.

Недостатньою буде констатація того, що обрана для дослідження проблема є актуальною; вона відноситься до кола важливих для українського соціуму проблем, на які суспільство реагує досить чутливо і навіть болісно. Роль управління ЗНЗ не зменшується, а набирає у сучасному українському суспільстві нових форм, переструктурує зони потенціального розвитку випускника школи як особистості, патріота та інноватора. Ми все частіше можемо спостерігати, як неврегульованість управління самостійністю стає конфліктним чинником для всього суспільства. Вирішення цього питання автор передбачає у підготовці фахівців нового формату.

Викладені аргументи переконують в актуальності та своєчасності дисертаційного дослідження С.П.Загороднього, предметом якого обрано

репрезентацію «педагогічні умови розвитку інноваційної компетентності керівників загальноосвітніх навчальних закладів у системі післядипломної освіти».

Наукова новизна одержаних результатів

Оцінюючи найважливіші здобутки дисертаційного дослідження, варто вказати на наступні результати, що мають наукову новизну.

По-перше, заслуговує наукової уваги розроблений автором концептуальний підхід до психолого-педагогічного аналізу сутності базових понять «інноваційна компетентність», «готовність до інноваційної діяльності», «інноваційний потенціал», «інноваційна спрямованість» та діагностичного виміру рівнів підготовки керівників загальноосвітніх навчальних закладів до інноваційної діяльності як системи управлінських дій щодо досягнення визначених цілей, орієнтованих на розвиток інноваційних якостей керівників, що суттєво збагачує теоретичне значення у галузі професійної освіти.

По-друге, цінним з фахової точки зору для дослідження розвитку є створення педагогічних умов шляхом розширення змісту підготовки керівників ЗНЗ через введення та актуалізацію питань управління інноваційної діяльності учасників освітнього процесу (введення спецкурсу «Інноваційна компетентність керівників ЗНЗ»), що ґрунтується на теорії управління інноваційними процесами (Н.Василенко, Л.Ващенко, Л.Даниленко); положення щодо структури та особливостей інноваційної діяльності в галузі освіти (І. Дичківської, Н.Клокар, А.Коломієць, О.Куцевол,); концепції експертизи інноваційних проектів (О.Акімова, Б.Брилін, В.Паламарчук); теоретичні основи професійно-педагогічної освіти (В.Бондар, Р.Гуревич, В.Заболотний, І. Зязюн, М.Ковтонюк, О.Матяш, В.Петрук, В.Шахов); педагогічного моніторингу (Є.Коротаєва, Г.Єльнікова та ін.).

По-третє, цінним в теоретичному та прикладному аспектах є запропонована в роботі блоково - модульна багаторівнева система цілей для курсів та окремих занять у межах єдиної педагогічної мети, що мають забезпечувати розвиток

інноваційної компетентності керівників ЗНЗ до управління інноваційної діяльності учнів та педагогів.

По-четверте, на основі аналізу існуючих підходів розвитку інноваційної компетентності керівників ЗНЗ виокремлено педагогічну модель, що містить цільовий, методологічний, операційно-діяльнісний і оцінно-результативний блоки. Запропонована модель передбачає поле її застосування в освітньому просторі сучасного ЗНЗ, може мати практичну цінність для державного та громадського регулювання управління якістю шкільної освіти та підготовки майбутніх фахівців щодо її здійснення. Вважаємо, що елементи наукової новизни сформульовані коректно, їх кількість та кваліфікаційні ознаки відповідають нормативним вимогам.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Детальне ознайомлення з текстом дисертації С.П.Загороднього дає підстави стверджувати, що підхід дисертанта до управлінської концептуалізації розвитку інноваційної компетентності керівників ЗНЗ та діагностичного виміру рівнів підготовки керівників ЗНЗ до неї відзначається фундаментальністю, ґрунтовністю дослідження. Варто відзначити чітку структурованість роботи, логічність викладу, якісне оформлення наукового апарату роботи.

Теоретичною базою обрано поетапну послідовну технологію організації педагогічного експерименту як взаємозв'язок методології, методів та методики дослідження. Автор виокремлює основні етапи проведення педагогічного експерименту: пошуковий та експериментальний, що охоплює констатувальний, формувальний та контрольний експеримент; оброблення даних дослідження; інтерпретацію даних дослідження та формулювання висновків; впровадження результатів експерименту.

Окрім того, як теоретичні підходи використано теорії, що простежуються в роботах Ю.Бабанського, Ю.Конаржевського, М. Махмутова, І. Лернера, В. Оніщука, В.Сімонова, Т.Шамової та ін.

Слід відзначити обґрунтованість наведених дисертантом висновків, які базуються на грамотному використанні як загальнонаукових методів: аналізу і синтезу (для визначення теоретичних основ дослідження стосовно рівнів розвитку інноваційної компетентності керівників ЗНЗ); порівняння, зіставлення (для визначення напрямів наукового пошуку та обґрунтування поняттєво-категоріального апарату); моделювання (для розроблення моделі розвитку інноваційної компетентності керівників ЗНЗ); тестування, анкетування, спостереження за учасниками педагогічного процесу, бесіди з педагогами та їх керівниками, методистами та викладачами (для визначення рівнів розвитку інноваційної компетентності керівників ЗНЗ); педагогічний експеримент (для визначення педагогічних умов розвитку інноваційної компетентності керівників ЗНЗ); математичної статистики; так і спеціальних моніторингових методів, зокрема, взаємодоповнюючі та взаємозалежні методи, для вирішення окреслених задач та перевірки вихідних припущень.

Слід відзначити досить широку емпіричну базу дисертаційної роботи, яку склали результати низки кількісних та якісних досліджень, а саме: вивчення різних джерел інформації та збір фактичного матеріалу, вивчення продуктів інноваційної діяльності керівників ЗНЗ, опитування (анкетування, інтерв'ю) респондентів, тестування, педагогічний експеримент (констатувальний та формувальний), статистичні методи обробки експериментальних даних, метод експертних оцінок.

Справляє позитивне враження джерельна база роботи. Недостатня розробленість вітчизняною педагогічною наукою проблематики дослідження спонукала дисертанта звернутися до психологічних та соціологічних джерел. Видання, включені до списку використаної літератури, свідчать про належне опрацювання проблеми і високий рівень наукової підготовки автора, його наукову зрілість.

Оцінка змісту та завершеності дисертації

У вступі чітко обґрунтовано актуальність проблеми, науково коректно сформульовано мету, яка корелює з темою та конкретизується у завданнях,

окреслено об'єкт і предмет роботи. Логічно окреслено систему використаних у роботі дослідницьких методів.

У першому розділі дисертаційної роботи *«Теоретичні основи розвитку інноваційної компетентності керівників загальноосвітніх навчальних закладів у системі післядипломної освіти»* автор глибоко проаналізував переваги і обмеження цілого спектру сучасних теорій управління інноваційної діяльності керівника ЗНЗ та сконцентрував свою увагу на найважливіших проблемах вдосконалення професійної підготовки сучасного директора школи, які розглядаються й аналізуються в психології та педагогіці. Автор обґрунтував, з чим ми погоджуємося, природу категорій «інноваційна компетентність», «готовність до інноваційної діяльності», «інноваційний потенціал», «інноваційна спрямованість» і довів відмінні способи їх конструювання у різних педагогічних контекстах управлінської діяльності керівника на власному прикладі. Але поряд з цим він визначив ще одну проблему – розвиток інноваційної компетентності керівників ЗНЗ шляхом впровадження кредитно-модульної системи навчання у післядипломній освіті.

У другому розділі роботи *«Педагогічні умови розвитку інноваційної компетентності керівників ЗНЗ»* дисертант вдало обґрунтував вибір методології для власного дослідження проблеми.

Аналізуючи дослідження багатьох науковців, дисертант підтверджує, що розвиток інноваційної компетентності керівників ЗНЗ у системі післядипломної освіти – це складний багатосторонній процес озброєння керівників теоретичними знаннями і практичними вміннями зі здійснення планомірного, прогнозованого та технологічно забезпеченого управління ЗНЗ, спрямованого на зміни їхніх позицій у навчальному процесі: з пасивних приймачів інформації на активних суб'єктів особистісно-професійного розвитку, що передбачає переорієнтацію педагогічного процесу з формування готовності керівників ЗНЗ до інноваційної діяльності на педагогічний супровід розвитку їхньої інноваційної компетентності.

При цьому автор розглядає методологічну основу педагогічного супроводу розвитку інноваційної компетентності керівників ЗНЗ в умовах післядипломної

освіти, яку становить єдність системного, середовищного, особистісного, діяльнісного і компетентнісного підходів. С.П. Загороднім з'ясовано, що педагогічний супровід розвитку інноваційної компетентності керівників ЗНЗ у системі післядипломної освіти доцільно здійснювати за такими змістовими напрямками: курсова підготовка в закладах післядипломної освіти, міжкурсова підготовка шляхом тьюторського супроводу районних методичних кабінетів (центрів) та самостійна робота шляхом використання адресної допомоги викладачів та можливостей мережі Інтернет.

На нашу думку, цінними є пошуки автора у розробці концептуальної технології щодо розвитку інноваційної компетентності керівників ЗНЗ до управління *інноваційної діяльності учасників освітнього процесу* та в контексті цього виділення форм, методів та засобів навчання стосовно управління *інноваційної діяльності в ЗНЗ* на прикладі шкіл, які працюють в інноваційному режимі та дають можливість майбутньому фахівцю усвідомити проблеми управління *інноваційної діяльності* та створити необхідні педагогічні умови. Окремий підрозділ другого розділу відведений аналізу методики дослідження, результати якого представлені у наступному розділі роботи. Автор описує запропонований ним підхід проведення багаторівневого аналізу досліджуваної проблеми.

Третій розділ *«Організація та результати проведення педагогічного експерименту»* є емпірично спрямованим, вибудованим на результатах низки педагогічних досліджень. Виходячи з обраної методології, дисертант застосовує кількісний та якісний аналіз даних дослідження. Для визначення результатів впливу педагогічних умов та ефективності використання моделі розвитку інноваційної компетентності керівників ЗНЗ була розроблена програма діагностування, що проводиться в три етапи, які представлені у моделі. Перший етап – формування готовності керівника ЗНЗ до інноваційної діяльності; другий етап – формування основних компонентів інноваційного потенціалу керівника ЗНЗ; третій етап – забезпечення єдності компонентів готовності до інноваційної

діяльності та розвитку інноваційної компетентності керівників ЗНЗ у системі післядипломної освіти.

Кількісний аналіз динаміки зміни рівнів розвитку інноваційної компетентності керівників ЗНЗ на різних етапах підготовки показує, що вихідні показники в контрольній та експериментальній групах приблизно однакові. Результати діагностування після другого та третього етапів вказують на те, що ступінь впливу визначених педагогічних умов на розвиток інноваційної компетентності керівників ЗНЗ є неоднаковим, але в комплексі впливу визначених педагогічних умов та розробленої моделі розвитку інноваційної компетентності керівників ЗНЗ дає позитивний результат, що підтверджується результатами дослідження.

Ці результати підтверджують висунуті автором припущення і вказують на ефективність запропонованої експериментальної програми розвитку інноваційної компетентності керівників ЗНЗ.

Завершується робота досить розгорнутими висновками, які випливають зі змісту роботи, вони є логічними, слугують віддзеркаленням основних результатів дисертаційної роботи.

Виходячи з аналізу основної частини дисертації, можемо дійти висновку, що мета дисертаційної роботи в ході виконання дослідження була досягнута, а дисертація є завершеною науковою кваліфікаційною працею.

Значення одержаних результатів для науки й практики та рекомендації щодо їх можливого використання

На наш погляд, результати дисертаційного дослідження характеризуються теоретичною та практичною значущістю. Вони можуть бути використані: для подальшого теоретичного й емпіричного дослідження проблеми підготовки керівників ЗНЗ до інноваційної діяльності засобами інформаційно-комунікативних технологій; для проведення педагогічних досліджень щодо впливу на якість розвитку інноваційної компетентності керівників ЗНЗ факторів, таких як: мотивація навчання, зміст навчання, стан матеріально-технічної бази; у

практиці державного управління та при розробці громадських ініціатив у напрямі врегулювання та розвитку якості освіти, суспільних відносин; у навчальному процесі, а саме: у викладанні курсів із професійної освіти, психології, філософії у вищих педагогічних навчальних закладах.

***Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій
дисертації в опублікованих працях***

Основні положення та висновки дисертаційної роботи викладено у 18 публікаціях, з яких: 2 колективні монографії, 2 навчально-методичні посібники, 5 статей у фахових наукових виданнях, 2 – у закордонних періодичних виданнях, 5 – тез, 2 – у професійних виданнях.

Таке представлення результатів наукової роботи є достатнім. Кількість публікацій, обсяг, якість, повнота висвітлення результатів та розкриття змісту дисертації відповідає вимогам ДАК України та «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника». Зазначені публікації повною мірою висвітлюють основні наукові положення дисертації.

Основні положення дисертації широко апробовані на 13-ти наукових конференціях різних рівнів, різноманітних семінарах та інших наукових заходах та проектах.

Спрямованість науково-практичних конференцій, де відбувалася апробація дисертаційного дослідження, характер статей дисертанта, в яких відображено положення дисертації і результати проведених досліджень, повною мірою розкривають дослідницьку проблему взаємодії розвитку інноваційної компетентності керівників ЗНЗ та підготовки майбутніх фахівців до управління інноваційної діяльності учасників освітнього процесу. Вважаємо, що дисертація пройшла належну апробацію; вона є самостійною науковою працею, що має завершений характер.

Відповідність змісту автореферату основним положенням дисертації

Ознайомлення з текстом автореферату дисертації дає підстави стверджувати, що за структурою та змістом він відповідає вимогам, що ставляться ДАК МОН України. У тексті автореферату відображено основні положення, зміст, результати і висновки здійсненого С.П. Загороднім дисертаційного дослідження. Наголосимо, що зміст автореферату та основні положення дисертації є ідентичними.

Дискусійні положення та зауваження

Позитивно оцінюючи здобутки дисертанта, вважаємо за необхідне зазначити наступні дискусійні положення та зауваження до поданої дисертаційної роботи:

1. Визначаючи у тексті дисертації й автореферату мету дослідження, дисертант дещо звужив її зміст. Відповідно авторської точки зору, мета формулюється таким чином: «визначення, теоретичне обґрунтування й експериментальна перевірка ефективності педагогічних умов і моделі розвитку інноваційної компетентності керівників ЗНЗ. Але правильним є те, що своїм дослідженням С.П. Загородній запропонував новий підхід до обраної проблеми, намітив перспективні заходи для *практики* перепідготовки фахівців – керівників ЗНЗ на основі технологічного забезпечення педагогічного процесу у системі післядипломної освіти, які вносять принципові зміни з погляду перспектив науково-дослідницького та практичного педагогічного формування інноваційної компетентності організаторів загальної середньої школи.

2. Не зовсім вдало, на наш погляд, структуровано розділи дисертації. Не зрозуміло чому у третьому розділі, де мова йде про організацію та результати проведення педагогічного експерименту розкриваються особливості моделі розвитку інноваційної компетентності керівників ЗНЗ, не подані при цьому педагогічні умови, які знайшли місце у другому розділі.

3. В аналізі вітчизняного та зарубіжного досвіду автором недостатньо опрацьовано наукові дослідження європейських і американських учених щодо

розвитку інноваційної компетентності керівників ЗНЗ. На нашу думку, було б доцільніше приділити увагу феномену дослідження у одній-двох країнах ЄС і дати їх більш ґрунтовний аналіз.

4. Вимагає, на наш погляд, більш глибокого аналізу результати функціонування експериментальної методичної системи розвитку інноваційної компетентності керівників ЗНЗ у *різних* навчальних закладах системи післядипломної освіти.

В цілому, висловлені зауваження не ставлять під сумнів отримані наукові результати та повністю можуть бути враховані у подальшій науковій роботі дисертанта.

Загальний висновок

Дисертаційна робота С.П.Загороднього на тему **«Розвиток у керівників загальноосвітніх навчальних закладів інноваційної компетентності у системі післядипломної освіти»** виконана вперше і поглиблює існуючі знання професійної освіти, а саме є суттєвим внеском до управління ЗНЗ.

Дисертація є завершеною, самостійно підготовленою кваліфікаційною науковою працею, в ній отримані нові науково обґрунтовані та практично цінні результати, що вирішують важливу наукову проблему, яка полягає у концептуалізації особливостей та виявленні тенденцій щодо підготовки керівників ЗНЗ до розвитку інноваційної компетентності в системі післядипломної освіти.

Актуальність обраної теми дисертації, ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, новизна та повнота викладу в опублікованих працях повністю відповідають вимогам до кандидатських дисертацій.

Вважаємо, що дисертаційна робота на тему **«Розвиток у керівників загальноосвітніх навчальних закладів інноваційної компетентності у системі післядипломної освіти»**, представлена на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук, відповідає вимогам пунктів 9, 11, 12, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України №567 від

24 липня 2013 року, а її автор – Загородній Сергій Петрович – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти .

Офіційний опонент:

кандидат педагогічних наук,

старший викладач кафедри методики навчання

іноземних мов Вінницького державного педагогічного

університету імені Михайла Коцюбинського

Н.В.Зарічанська

Handwritten signature of N.V. Zarichanska

